Зміст

2 ДЕСЯТИНА: ОБОВ'ЯЗОК ЧИ ПРАВО?

5 ВОЗГЛАС: "ДОСТОЙНО І ПРАВДИВО" ІСТОРИЧНИЙ ПОГЛЯД НА БОГОСЛУЖБОВУ ПРАКТИКУ

10 СУЧАСНИЙ СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН "ГОСТЬОВОГО ШЛЮБУ" ПОГЛЯД ПРАВОСЛАВНОГО СВЯЩЕННИКА

12 ПРАВОСЛАВНЕ МИНУЛЕ КРЕХІВСЬКОГО МОНАСТИРЯ

18 СУЧАСНИЙ КОЛЕКТИВ: БУТИ СОБОЮ - ВИКЛИК ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

22 ТОРЖЕСТВО ПРАВОСЛАВ'Я

24 СОЦМЕРЕЖІ: ПАСТКА ЧИ ЩАСТЯ?

27 СВЯТИЙ ПОЛІКАРП СМИРНСЬКИЙ: ЄПИСКОП, ПИСЬМЕННИК, МУЧЕНИК

32 ГОРЩИКИ

33 ЖИВА СВІЧКА

Слово редактора

Дорогі браття і сестри, радий запропонувати вашій увазі новий випуск газети "Світло Православ'я".

Умови та виклики сучасного світу постійно потребують від Святої Христової Церкви адекватної реакції. Те, що є цінним і важливим для нас, християн, часто приймається іншими людьми за відсталість, консерватизм і закритість. Як з цим бути? Отці церкви вчать нас великій чесноті - кротості. За словами Іоанна Златоустого: "Кротість є великою силою, і хто бажає отримати цю чесноту, має бути мужнім, благородним, і душа його повинна високо возноситися". Люди "миру цього" сприймають кротість за боягузтво, але невже сам Христос у своїй проповіді заповідей блаженств вчив би людей речам, що нашкодили б спасінню їх вічної душі?

Зло не перемогти злом. Агресія породжує лише агресію. Будемо ж справжніми послідовниками нашого Отця і Вчителя - подолаймо всі виклики і провокації любов'ю, кротістю та смиренням. Заповідь Христова "Блаженні кроткі, бо вони успадкують землю" (Мф. 5, 5) хай стане нашим гаслом у боротьбі зі злом!

Всім бажаю мудрості і приємного читання.

Христос воскрес! Воістину воскрес!

Ієромонах Іов (Ольшанський)

головний редактор єпархіальної газети «Світло Православ'я»

Десятина: обов'язок чи право ?

Десятина в Старому Завіті

У Старому Завіті про десятину вперше згадується в історії про патріарха Авраама, який передав десяту частину воєнної здобичі Мелхіседеку, царю Саліма, священнику Бога Всевишнього: «[Авраам] дав йому десяту частину з усього» (Бут. 14: 20). Патріарх Яків обіцяв віддати Богу десятину, якщо Він збереже його у дорозі: «Якщо [Господь] Бог буде зі мною і збереже мене в путі цій… і з усього, що Ти, Боже, даруєш мені, я дам тобі десяту частину» (Бут. 28: 20-22). Однак немає прямого підтвердження, що десятина мала регулярний або загальнообов'язковий характер. У «Православній енциклопедії» зазначено, що «найпершим свідченням про регулярну десятину були слова з Книги пророка Амоса: «Приносьте жертви ваші кожного ранку, десятини ваші хоч через кожні три дні» (Ам. 4: 4; VIII ст. до Р. Х.).

Під десятиною розумілася десята частина з усього, що створює своєю працею людина: «І всяка десятина на землі з насіння землі і з плодів дерева належить Господу: це святиня Господня… І всяку десятину з великої і дрібної худоби, з усього, що проходить під жезлом десяте, слід присвячувати Господу» (Лев. 27: 30-32). Архімандрит Никифор (Бажанов) у своїй «Біблійній енциклопедії» пояснює: «Худобу приносили як десятину наступним чином: її випускали з хлівів під жезлом, що знаходився в чиїхось руках, і торкався кожної десятої тварини, після чого вона ставала власністю левитів, незважаючи на те, чи добра вона була чи недобра, і замінювати її вже не дозволялося».

Слід зазначити, що десятину отримували храмові служителі – левити, які не користувалися земельними наділами, як інші жителі Іудеї, і тому потребували засобів існування. Десятина в цьому випадку становила своєрідну компенсацію, яку вони отримували замість відсутнього земельного наділу. Одну десяту частину від своєї десятини левити вносили на утримання первосвященника (див.: Чис. 18: 21-32).

Але не тільки десятина була способом жертви Богові – існували й інші форми пожертвування. Так, у Вих. 22: 29-30 читаємо: «Не барися [приносити Мені] початки від току твого і від точила твого; віддавай мені первістка із синів твоїх; те саме роби з волом твоїм і вівцею твоєю [і з ослом твоїм]: сім днів нехай вони біля матері своєї, а у восьмий день віддавай їх Мені». Первістків людей присвячували Богові, а первістків від тварин приносили на восьмий день в жертву Богові.

Головний сенс приношення десятини у Старому Завіті – навчитися боятися Господа: «Відділяй десятину від усього врожаю насіння твого, що надходить з поля [твого] щорічно… десятину хліба твого, вина твого і єлею твого, і первістків великої худоби твоєї і дрібної худоби твоєї, щоб ти навчився боятися Господа, Бога твого, в усі дні» (Втор. 14: 22-23). Старозавітна людина була переконана, що земля та її плоди належать Богові, який дав її Ізраїлю у володіння: «Господня земля і все, що наповнює її, вселенна і всі, що живуть у ній» (Пс. 23: 1). Саме тому пророк Малахія називає несплату десятини «обкраданням Бога»: «Чи можна людині обкрадати Бога? А ви обкрадаєте Мене. Скажете: "чим обкрадаємо ми Тебе?" Десятиною і приношеннями» (Мал. 3: 8).

Десятина в Новому Завіті

У Новому Завіті заповідь про десятину прямо не скасовується, але й не прописується. Христос викриває буквалізм співвітчизників: «Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що даєте десятину з м'яти, кропу і тмину, а залишите те, що є найважливіше у законі: суд, милість і віру; це належало робити, і того не залишати» (Мв. 23: 23). Цікаво, що десятиною хвалиться фарисей з євангельської притчі: «…даю десяту частину з усього, що придбаю» (Лк. 18: 12).

В апостольських посланнях ми не знаходимо вимог чи вказівок для християн слідувати системі десятин. Проте апостол Павел неодноразово пише про необхідність матеріальної підтримки Церкви, зокрема, її служителів. Так, у Першому посланні до Коринфян він каже: «Хіба не знаєте, що священнослужителі живляться від

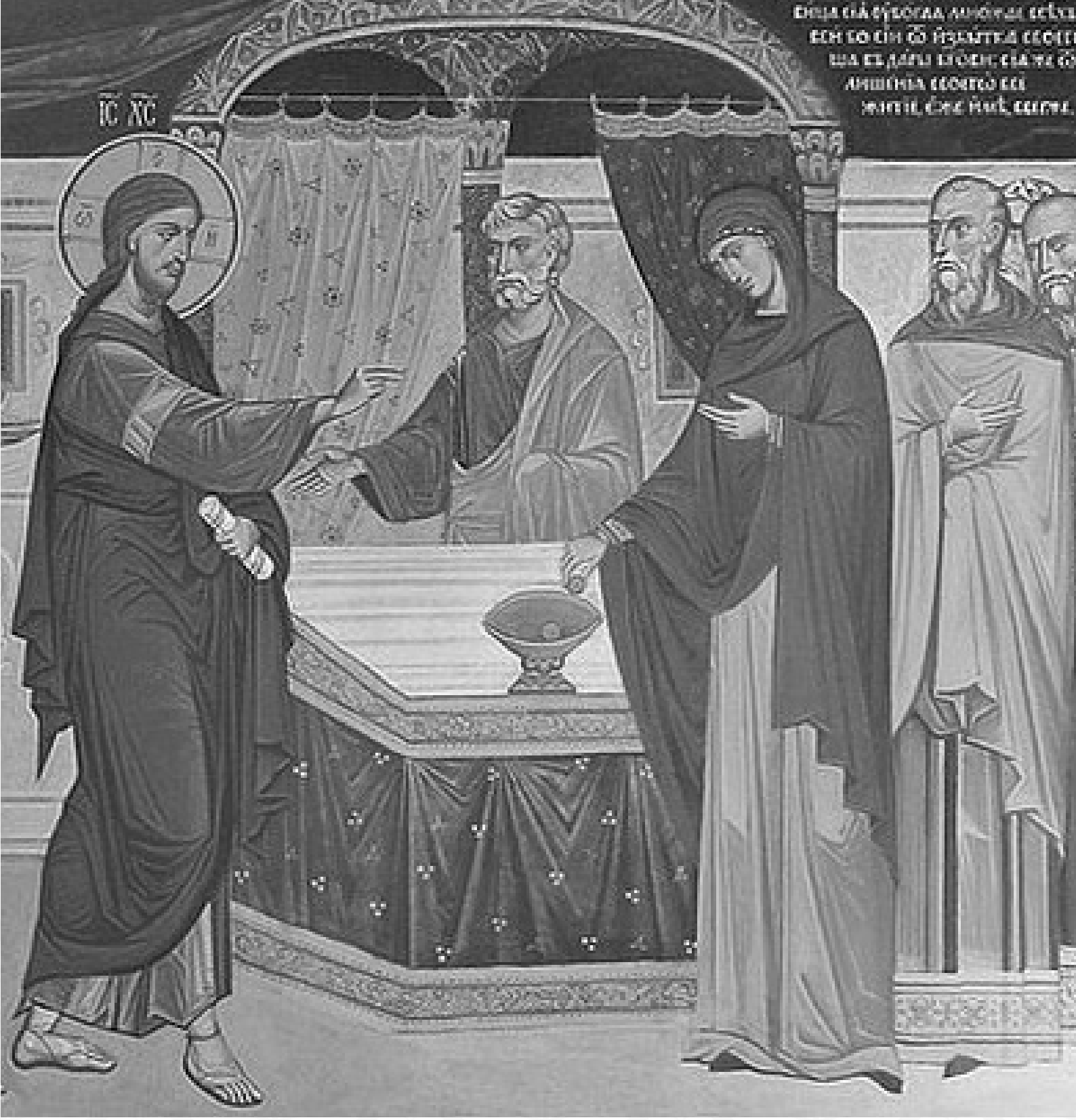

святилища? що ті, які служать жертовнику, беруть долю від жертовника? Так і Господь звелів тим, які проповідують Євангеліє, жити від благовіствування» (1 Кор. 9: 13-14). Слід зазначити, що Апостол не визначає конкретної суми чи частини доходу, яку повинні збирати християни на потреби Церкви, але пропонує: «У перший день тижня кожен з вас нехай відкладає в себе і зберігає, скільки має змоги» (1 Кор. 16: 2). Такі пожертви повинні здійснюватися віруючими добровільно: «Кожен приділяй з ласки серця, не з гіркотою серця і не з примусом, бо хто дає доброзичливо, того любить Бог» (2 Кор. 9: 7).

Десятина в історії Церкви

За свідченням «Православної енциклопедії», до початку III ст. регулярна десятина в Церкві не практикувалася. Проте вже тоді ієрархи висловлювали жаль, що християни не хочуть

навіть десяту частину свого майна передати Церкві для підтримки неімущих.

Як обов'язок для кожного християнина десятину було встановлено в Західній Церкві в V ст. На Сході такого поширення десятина не мала.

У Київській Русі десятина регулярно не стягувалася. Перша згадка про неї зустрічається в найдавнішому документі – Статуті князя Володимира. У ньому вказується: десята частина княжих доходів передається на утримання кам'яного собору (який у зв'язку з цим отримав назву «Десятинної церкви») і всієї митрополії. Доктор церковної історії протоієрей Владислав Ципін зазначає, що «принципова відмінність руської десятини від західної полягала в тому, що вона стягувалася не з усього населення, а тільки з княжих доходів на основі дарування і тому була набагато меншою, ніж на Заході».

Згодом на Русі було впроваджено посаду «десятинник», а пізніше — «десятський священник», у віданні якого був збір десятини. У XVIII ст. ці посади було скасовано.

Чи слід вносити десятину на храм?

На сьогодні в Православній Церкві немає обов'язкової для всіх десятини, а приймаються тільки добровільні пожертви, що практикувалося і за часів апостолів. Серед віруючих можна зустріти тих, хто, посилаючись на біблійне правило, намагається жертвувати десяту частину своїх доходів. Зауважимо, що це справа особистого благочестя.

Красномовним у цьому питанні є євангельський сюжет про лепту вдовиці. Христос спостерігав за народом, який клав гроші у скарбницю Єрусалимського храму. Побачивши бідну вдову, яка поклала мізерну суму – всього дві лепти, Господь сказав: «істинно говорю вам, що ця вбога вдова більше за всіх поклала; бо всі ті з лишку свого клали в дар Богові, а вона з убогості своєї поклала весь прожиток свій, що мала» (Лк. 21: 3-4).

Існує десятина іншого роду. Святі отці називали Великий піст «десятиною року» і проводили аналогію з обов'язковою десятиною, яку Господь через пророка Мойсея наказав усім віруючим віддавати на храм і справи милосердя. Так і десяту частину календарного року необхідно присвятити Богові і справі спасіння своєї душі, відклавши зайві життєві піклування.

На завершення нашої статті ще раз зазначимо, що всяке пожертвування, чи то десятина, чи милостиня, здійснюється християнином добровільно, у міру сил. Основою для всіх пожертв має бути дієва любов віруючої людини до Бога та ближніх.

Підготував протоієрей Миколай Баранов

Возглас: "достойно і правдиво" Історичний погляд на богослужбову практику

«Історично всі богослужбові статути виникали не в результаті якоїсь келійної, теоретичної роботи, затвердженої потім особливо уповноваженим органом в якості норми богослужіння. Вони вироблялися самим життям церковної громади. Статути відбивали звичай, тобто реально сформовану практику, а письмова їх фіксація допомагала потім навчати цій практиці наступні покоління. Порядок і норми богослужбового життя поступово, органічним чином змінювалися разом із загальними змінами обставин життя Церкви». Патріарх Кирил, (доповідь на єпархіальних зборах м. Москви 22 грудня 2016 р.)

Початковий діалог між священнослужителями і народом (якого представляє хор) відкривається закликом диякона "Станьмо побожно ...». У сучасному російському і сучасному грецькому чинах він є однаковим до призову священика «Дякуємо Господу», за винятком того, що в Росії він ведеться із закритими царськими вратами, а в грецькому світі з відкритими, причому священник для благословення і проголошення своєї частини діалогу виходить на солею. Відповідно, на нашій літургії священник благословляє народ через закриті врата. Початковий діалог готує вірних і священнослужителів до висловлення вдячності Богу, яке виражається молитвою подяки. Між сучасним російським і сучасним грецьким чином тут є одна очевидна різниця. Згідно Ієратікону 2004 року, остання відповідь хору є тільки «Достойно і правдиво», а наш Служебник продовжує: «... є поклонятися Отцю

IC XC

і Сину і Святому Духу, Трійці Єдиносущній і Нероздільній». Даний діалог містився в літургії з найдавніших часів, хоча він не завжди був ідентичний тому, який ми маємо зараз. Заклик «Дякуємо Господу» відомий вже з I ст., і відповідь на нього, як видно, наприклад, з «Апостольського переказу» св.Іполита Римського (II ст.)",«Повчань» свт. Кирила Єрусалимського (середина IV ст.)" і "Апостольських Постанов» (кінець IV ст., був просто: «Достойно і правдиво». Такою є форма відповіді і у всіх грецьких рукописах до XVI ст. Подовжена форма, представлена в сучасному російському чині, з'явилася в невеликому числі грецьких рукописів XVI ст. Однак вона увійшла в перші друковані «Божественні літургії» Д. Дуки (Рим, 1526 г.), а звідти в багато інших, схильних до латинства, видань. Але абсолютна більшість видань просто опускали відповідь, як і інші частини служби, що виконуються хором. <…>

Стародруки Євхології наводять подовжену форму «Достойно і правдиво». Але починаючи з видання 1585 року приблизно до 60-х рр. XVIII ст. в Євхологіях наводиться коротка форма в літургії святителя Іоанна Златоустого, і подовжена – в літургії святителя Василія Великого. Виправлений Євхологій 1850 р. наводить відповідь «Достойно і правдиво є». Майже всі наступні видання Євхологій відтворюють саме цей вид відповіді. Лише кілька Євхологій видаляють «є». Це додавання не припускає, що далі буде виголошено: «поклонятися Отцю, і Сину і Святому Духу …». Просто вважається, що «є» допомагає зрозуміти фразу «Достойно і правдиво». Але з точки зору граматики давньогрецької мови «є» тут не потрібно, бо воно мається на увазі. І все ж розширена форма відповіді на «Дякуємо Господу» втрималася в грецькому православному світі до кінця XIX ст. Брошура «Послідування читця» наводить її до видання 1896 року включно. А І. Мєсолорас, пояснюючи Божественну літургію в газеті «Ієрос Сіндесмос» в 1897 р., прямо пише, що деякі з псалтів (співаків) «додають слова «поклонятися Отцю, і Сину і Святому Духу».

У слов'янському світі до патріарха Никона відомий тільки один рукопис з подовженою формою відповіді, і він датується XVII ст. Першодруковані слов'янські Служебники, зокрема 1508 р. і 1519 р., також наводять просто «Достойно і правдиво». Однак Стрятинський Служебник 1604 р. друкує подовжену форму відповіді і в літургії Іоанна Златоустого, і в літургії Василія Великого. Київські видання 1629 і 1639 рр. наводять короткий варіант в літургії Іоанна Златоустого, а довгий – Василія Великого. У московських богослужбових книгах дониконівського часу зустрічається лише коротка відповідь. Але перший никонівський Служебник 1655 року, згідно з його південноруським прототипом (Стрятинський), помістив довгу форму відповіді в текст обох літургій. Так само виглядала ця відповідь і в інших никонівських Служебниках. Однак Служебник 1667 р. в літургії Іоанна Златоустого знову поміщає короткий «Достойно і правдиво». Можливо, це було результатом ревізії нових богослужбових книг на московському Соборі 1667 р. В літургії Вас. Великого, однак, залишився довгий варіант. Через деякий час подовжена відповідь хору входить і в літургію Іоанна Златоустого, але це відбувається поступово. У Служебниках 1670, 1676, 1684 і 1688 років видання продовження «Достойно і правдиво» в літургії Іоанна Златоустого з'являється знову, але воно укладено в квадратні дужки. Лише з Служебника 1693 р. подовжений варіант повертається однозначно і зберігається в наших богослужбових книгах до сьогодні.

З вищевикладеного зрозуміло, що «є поклонятися Отцю і Сину і Святому Духу» є пізньою інтерполяцією, зробленою в XVI ст. У грецькому світі вона в XX ст. була відкинута, у нас же зберігається понині. Одного факту пізньої появи цієї інтерполяції, зрозуміло, недостатньо для того, щоб вважати її зайвою або небажаною. Проблема в тому, що вона спотворює первинний сенс фрази «Достойно і правдиво», який пов'язаний з безпосередньо попереднім закликом «Дякуємо Господу». Згідно св. Іринею Ліонському і іншим св. отцям перших століть християнства, подяка, «жертва хвали», є боргом, який ми по справедливості, правдиво, повинні скласти Богові". А за апостолом Павлом, подяка також і гідна Його: «Завжди по справедливості ми повинні дякувати Богові за вас, браття,» (2 Сол 1. 3). Тлумачення на «достойно і правдиво» свт. Кирила Єрусалимського являє той же хід думки: "Далі говорить ієрей: Дякуємо Господу. Воістину маємо дякувати Богові, що на нас,

недостойних, закликав таку велику благодать, що ворогів сущих примирив нас (Рим 5. 10), що удостоїв нас Духа усиновлення (Рим 8. 15). На це говорите ви: Достойно і правдиво. Бо підносячи подяку, ми здійснюємо достойне і правдиве діло: Бог же не по правді, але вище правди діючи, облагодіяв нас, і настільки великих благ сподобив".

«Достойно і правдиво» пов'язується з «Дякуємо Господу» і в візантійських тлумаченнях Божественної літургії. Коли ж до «достойно і правдиво» додається «є поклонятися Отцю і Сину і Святому Духу ...», то ця фраза знаходить самостійний сенс, поза зв'язком з «Дякуємо

Господу». Сенс цей, звичайно, в тому, що гідно і правдиво (справедливо) поклонятися Св. Трійці. З тих російських тлумачень Божественної літургії, які згадують про цю фразу, одне прямо пояснює її як заклик до поклоніння Св. Трійці, а інше, вельми ґрунтовне, хоча й починає пояснювати, що гідно і правдиво дякувати Богові, але, закінчуючи коментар, називає цю фразу «народним сповіданням поклоніння Св. Трійці». Але це сповідання вже відбулося з читанням Символу віри, а тут лише порушує зв'язок початкових слів – «Достойно і правдиво» - з попереднім закликом і спотворює сенс цих слів в літургії.

Звідки взято ці слова і з якої причини вони були додані до «Достойно і правдиво»? І. Мєстолорас вважає, що джерелом цієї інтерполяції є схожа фраза, яка співається перед Символом віри. А проф. Н. Д. Успенський стверджує, що джерело – в чині Хрещення, де кульмінації таїнства, як і на літургії, передує сповідання віри, що закінчується словами «поклонятися Отцю, і Сину і Святому Духу, Трійці Єдиносущній і Нероздільній». Щодо причини збільшення «є поклонятися ...» той же Н. Д. Успенський і проф. Р. Тафт пишуть, що ця інтерполяція була зроблена для того, щоб заповнити для мирян паузу, що створилася від «таємного» читання молитви подяки. На користь цього пояснення свідчить той факт, що в текст літургії Василія Великого, що має набагато більш розлогу анафору, інтерполяція входить рано і стійко утримується. На необхідність заповнення паузи побічно вказував в середині XIX ст. ігумен Варлаам (Чернявський). Прагнучи захистити подовжену форму відповіді «Достойно і правдиво» від звинувачень старообрядців, він цитує якогось єпископа Феофілакта (не Феофілакта Болгарського). На думку останнього, продовження «Достойно і правдиво» «згідно» зі священицькою молитвою, що читається в той же момент і для народу функціонує як подяка, без якої коротка відповідь «Достойно і правдиво» не є вичерпною. Однак таке пояснення не можна не визнати натягнутим. Поклоніння Св. Трійці, до якого закликає дане продовження, не може бути ототожнене з подякою. Тим більше «є поклонятися Отцю, і Сину і Святому Духу, Трійці єдиносущній і нероздільній» не замінює молитви подяки, яку читає в цей момент священник.

Валентин Печатнов. Божественна літургія в Росії і Греції.

Переклад з російської

Анни Шевченко

Сучасний суспільний феномен "гостьового шлюбу"

Погляд православного священника

Сьогоднішнє суспільство сприймає сім'ю як важку ношу, яку треба «тягнути». І краще «тягнути» одному – бо тоді можеш бути певен, що ніхто тебе не підведе, й «ніжку не підставить». Тому на сучасному етапі розвитку українського суспільства, як і у багатьох країнах Європи, виникає така спотворена форма сімейних відносин, як «гостьовий шлюб». У Західній Європі та у США його називають екстериторіальним, адже партнери живуть «під різними дахами». Інколи такі «космополітичні партнери» можуть мешкати навіть в різних містах чи країнах, але у будь-якому випадку кожен з них мешкає на своїй території. Вони сприймають це як єдину правильну і можливу модель відносин майбутнього, яка нічим не обмежує закоханих, проте, в суспільстві надає офіційного статусу – сім'ї.

Передбачається, що гостьові «чоловіки/дружини» бережуть вірність і начебто кохають один одного. «Гостьові партнери-коханці», коли приходять, приїжджають, прилітають один до одного у гості, то «займаються коханням», а не докорами: «Чом ти не прийшов, як місяць зійшов? – Я ж тебе чекала!...» або «Ти ж мене підманула-підвела..» Вони складають визначені графіки зустрічей, враховуючи свої власні інтереси, зацікавленість справами партнера. Це можуть бути зустрічі у вихідні дні, зустрічі один раз на місяць або спільно проведена відпустка кожних півроку, або ж участь у званих вечерях тощо.

"Феномен «гостьового шлюбу» з точки зору православного бачення сімейних відносин не може називатися ні шлюбом, ані сім'єю взагалі

Щодо спільного бюджету або обов'язку фінансової допомоги другій «гостьовій половині» то, як правило, чітких зобов'язань не існує.

Однією з головних проблем такого шлюбу стає вагітність та, у майбутньому, - діти. Перспектива партнерки таких відносин – стати матір'ю-одиначкою. Партнер найчастіше не несе відповідальності за виховання та утримання дитини.

На державному рівні такі відносини не реєструються і не набувають юридичних зобов`язань та прав.

> *І будуть двоє одним тілом» (Мк.10:8), передбачає спільність життя сім'ї як суспільного та духовного феномену.*

Феномен «гостьового шлюбу» з точки зору православного бачення сімейних відносин не може називатися ні шлюбом, ані сім'єю взагалі. По-перше, сім'я передбачає взаємну відповідальність одне за одного і за свій вибір взагалі, чого не скажеш про гостьове партнерство. По-друге, сім'я не є місцем лише задоволення своїх статевих потреб, а є місцем жертовного примирення, в якому дієво відтворюються слова ап. Павла сказані у посланні до Галатів: «Носіть тягарі один одного і таким чином виконаєте Закон Христа.» (Гал. 6:2). По-третє, християнська сім'я є оплотом єдності двох, за словом Самого Христа: «І будуть двоє одним тілом» (Мк.10:8), передбачає спільність життя сім'ї як суспільного та духовного феномену.

> *«гостьовий шлюб» ... несе у собі не лише заперечення сім'ї як суспільної та божественної інституції, є запереченням людини як свобідної особистості з її духовно-душевними якостями*

Таке розуміння християнської сім'ї відкриває горизонти райського служіння один одному. А звідси постає потреба у Таїнстві Вінчання, як вінчання двох в єдину спільноту. Святитель Іоанн Златоустий, втішаючи молоду вдову, повчає: «Цей шлюб є лише союзом тіл, а тоді буде єдність душі з душею, більш тіснішою, приємнішою і надзвичайнішою». Тим самим святитель розкриває всю повноту християнського шлюбу: «Сила любові така, що вона обіймає і єднає не лише тих, хто перебуває біля нас, і кого ми бачимо, але й тих, хто віддалений від нас; ні плинність часу, ні дальність відстані, ніщо інше подібне не може перервати й зупинити душевну дружбу». Навіть сама смерть не здатна розділити серця, які люблять. Сенс християнського шлюбу - бути разом назавжди, вічно.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що т. зв. «гостьовий шлюб» є гріховним феноменом, який несе у собі не лише заперечення сім'ї як суспільної та божественної інституції, а є запереченням людини як свобідної особистості з її духовно-душевними якостями та є лише однобічним задоволенням фізіологічних потреб людини. Такі відносини – це ніщо інше, як блуд і ведуть до спустошення людської душі. Інший постає об'єктом задоволення, втрачаючи сутнісний суб'єктивний лик. І відносини стають примарою, фікцією свободи, насправді, вони постають як рабське виправдання гріховного життя людини, яке не несе жодної відповідальності як за іншого, так і за себе самого. Гріховне життя стає нормою. А гріх залишається гріхом і лише покаяння може змінити людину.

прот. Михаїл Коник,

голова сімейного відділу Львівської єпархії УПЦ

РУБРИКА:

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ УПЦ

Православне минуле Крехівського монастиря

На відстані 40 км від Львова, недалеко від села Крехова, в мальовничих, буково-соснових лісах Розточчя, оточений з трьох сторін невисокими горами, розташований монастир на честь свт. Миколая Чудотворця. Зараз обитель належить згромадженню отців василіан Української Греко-католицької Церкви, проте вона була заснована як православна духовна твердиня і справді була такою протягом понад чотирьох століть. А в 1721 році, після довгого стояння в Православ'ї, обитель все ж прийняла Унію, і далі її історія пішла іншим руслом. Проте і надалі ченці прихильно приймали православних прочан, тисячі яких прибували з усіх українських земель, з Білорусі, Молдови, Росії та навіть Греції, щоб вклонитися чудотворним іконам, які зберігалися в монастирі і напитися зі святого джерела.

Всі бажаючі можуть це зробити і сьогодні, адже до наших днів збереглися навіть печери, в яких подвизалися перші насельники Крехівського монастиря, вхід до них відкритий і можна пірнути в атмосферу тиші і усамітнення. Можна помолитися біля чудотворних ікон, які є найбільшим духовним

скарбом обителі. Православна історія Крехівського монастиря – це історія нашої рідної православної віри, на рідній галицькій землі, де ми живемо, і цю історію варто знати і плекати.

Заснування та розквіт обителі

Заснували цю духовну перлину двоє мандрівних монахів. Печерне житіє здавна вабило подвижників благочестя: у печері жив Іоанн Предтеча, в печерах усамітнювалися аскети-пустельники, у печерах на Дніпровських кручах подвизалися засновники Києво-Печерської Лаври. І ось, приблизно у 1590-х роках, їхні послідовники, печерські монахи – Йоіл (+1638) та Сильвестр, прийшли на гору Побійну і вирубали в вапняковій скелі дві печери. В одній з них, нижчій, з довгастими наскрізними переходами, ченці влаштували житло, а в сусідній – церкву. Ці печери і досі збереглися недалеко від теперішнього монастиря. На верхівці скелі Йоіл і Сильвестр збудували дві каплиці: Покрови Пресвятої Богородиці (в інших джерелах – Благовіщення) та святих апостолів Петра і Павла. А сама скеля з часом стала називатися «Скеля Йоіла». Так виник у Галичині вже дванадцятий монастир, який відіграв важливу роль в історії краю та Церкви.

В південно-західній стороні від монастиря, у підніжжі скелі, в якій поселилися ченці, з джерела Богородиці витікає потічок. З тих давніх часів і до нині звідти струменить цілюща вода, яка не лише оздоровлює, а й не псується при тривалому зберіганні. До джерела в глибокому яру веде стежка, протоптана тисячами прочан. Над ним встановлена фігурка Діви Марії і зведена капличка. У травні 2020 року її зруйнував буревій, та нещодавно капличку відновили за новим архітектурним проєктом. Білосніжна, мереживна капличка посеред лісової хащі стала справжньою окрасою Крехівського монастиря.

Що відомо про засновників монашого життя в Крехові?

Існують історичні відомості, що Йоіл брав участь в Берестейському соборі 1596 року разом з Кирилом Лукарісом, який на той час ще не був Константинопольським патріархом, і вони зберегли дружні стосунки на роки. Святитель Петро Могила пише, що в 1600 році «прийшов з Греції в руську землю Монемвасійський митрополит Іоасаф». До нього в Унівський монастир явився Йоіл, і, як сам згадує, «сподобльшумися чинъ ангельський прияти… отъ преосвященнаго его милості архіепископа Монемвасійского» з ім'ям старозавітнього пророка («Йоел» юдейською означає «Господній, Божий»).

Щодо Сильвестра інформації збереглося мало. Відомо, що він був намісником монастиря, Йоіл дуже любив його. Удвох вони стали укладати Правила для монахів в 1627 році, але Сильвестр помер, і через десять років Йоіл завершив сам «Чин албо порядок описанний..», зберігши всі думки, які висловив «зѣло возлюбленный братъ і поспѣшникъ» Сильвестр.

Усамітнена обитель стала знаною в навколишніх селах і містах, до лісових подвижників почали приходити люди за молитвою і порадою. Були й такі, що мали бажання вести чернече життя і залишались в монастирі. Поступово число братії збільшувалось, відтак виникла потреба побудувати храм та інші монастирські приміщення.

Тоді монахи за підтримкою крехівських панів Сапіг та Вояковських, пішли до пана Станіслава Жолкевського, у власності якого була ця земля, і попросили ділянку землі для побудови нового храму та монастиря. Овіяний славою Жолкевський якраз повернувся з війни після взяття Москви. Допомогла крехівським прохачам також протекція дружини пана – Регіни, та й сам він був прихильним до русинів, то ж пішов їм назустріч і у 1612 році віддав у власність ділянку землі під горою Побійною. Існує монастирський переказ про те, що до Йоіла прийшов "богодухновенний старець Герасим, сліпий очима, але світлом небесним просвітлений". Саме він вказав на місце, де має бути зведений великий монастир для захисту місцевих мешканців від ворожих нападів, адже часи тоді були буремні. Старець наказав водити себе місцевістю й ударами посоха вказував місце та говорив що саме слід на ньому збудувати.

Так була зведена дерев'яна церква святих апостолів Петра і Павла, згодом ще дві – Преображення Господнього та на честь Святої Трійці. Поряд побудували дзвіницю та келії. Константинопольський патріарх Кирил Лукаріс благословив Йоіла на спорудження ще одної церкви на честь свт. Миколая Чудотворця, а також у 1628 році надав монастирю право Ставропігії, тобто незалежності від Львівського (чи Перемиського) єпископа, а прямого підпорядкування Вселенському

Патріарху. Пізніше, 1669-го року цей привілей підтвердив король Михайло Вишневецький. У 1633 році після свого висвячення на митрополита Київського Петро Могила відвідав Крехів і освятив Преображенську церкву, тоді вже споруджену під Побійною горою.

Все будівництво проводилося при допомозі жертводавців, яких було дуже багато – це і прості селяни, і пани, і навіть гетьмани: Хмельницький, Дорошенко і Мазепа.

Крехівський монастир скоро переріс усі довколишні монастирі, що постали в тому самому столітті. Завдяки зв'язкам Йоіла з митрополитом, єпископом та Львівським Свято-Успенським Братством монастир отримав в подарунок церковне начиння, священичі ризи. В його мурах розвинулася висока церковна культура. У цей період монастир мав свою друкарню, велику бібліотеку стародруків. У ній зберігалося понад чотири сотні книг, серед яких староруські, латинські книги та рукописи.

Найстаріша книга була видана у 1493 році. Зберігався у Крехівському монастирі й старовинний "Апостол" 1696 року, подарований гетьманом Іваном Мазепою. Іван Франко в архіві монастиря працював з відомою "Крехівською Палею". Були в монастирі також іконописні й ремісничі майстерні. Свого часу в Крехові працював знаменитий художник Никодим Зубрицький (1688—1724), автор близько 400 гравюр.

Святині Крехівського монастиря православного періоду

Величезна кількість прочан прибувала до Крехівського монастиря щоб вшанувати чудотворні ікони, які в цей час зберігалися тут – це образ Пресвятої Богородиці та святителя Миколая Чудотворця, архієпископа Мирлікійського. Остання

Історія цієї чудотворної ікони така: В Стефана та його дружини Софії Красовських народилася сліпа донечка. При хрещенні їй надали ім'я Анна. Серце батьків краялося з болю, що рідна їхня дитина не бачила ані їх, ані світу Божого. Побожна мати виховувала свою донечку по-християнськи та заохочувала любити і шанувати Божу Матір. В домі була невелика родинна ікона Пресвятої Богородиці, перед якою дівчинка ревно молилась. У віці 11 років Анна прозріла. Весь дім Красовських наповнився великою радістю! Хоч як вони дорожили чудотворною іконою Богородиці як запорукою Божого благословення, проте не вважали себе достойними тримати її довше в своїй хаті. Порадившись вирішили відвезти ікону Богородиці до Крехова та ще й спорудили для ікони Преображенську церкву – дерев'яну з трьома верхами. Ікону помістили над головним престолом.

і нині розміщена в храмі з правого боку від іконостасу. За переказами її до обителі з Білої Русі приніс сам Йоіл. Ікона святителя Миколая прославилася численними дивами та зціленнями. Вже після переходу монастиря до Унії, у XVIII столітті, ікону вбрали у срібні та золочені оклади, які, на жаль, з роками почали псувати поверхню образа. Відтак прикраси зняли, і у 2002 - 2003 рр. відтворили первісне зображення.

Чудотворна ікона Богородиці, відома як Крехівська, зберігалася в монастирі аж до закриття його радянською владою у 1949 році. Її у 1660 році подарувала родина Красовських, відомих на той час діячів православного Львівського Успенського Братства, нащадків його засновника. Вони зробили це на знак вдячності за чудесне зцілення їхньої дочки Анни, яка прозріла завдяки молитвам перед цим образом.

У цій церкві був похований фундатор Стефан Красовський (+1686), а поруч – і сама наділена ласкою Анна (+1717). На жаль, вказана чудотворна ікона Пресвятої Богородиці втрачена.

Правила монашого співжиття

Розбудовуючи обитель, Йоіль рівночасно прищеплював братії монаші чесноти. У 1638 році, на порозі відходу, за його ж словами, «от небытія в бытіе», він вирішив викласти свої Правила монашого співжиття, а саме, наголосити на деяких важливих його аспектах.

Золота доба українського чернецтва XI-XIII ст. минула, воно чим далі – тим більше втрачало свою святість і винятковість в очах тогочасного суспільства. Крім того, великої шкоди зазнали монастирі, перетворені в руїни монголо-татарською навалою. Розповсюдилось явище ідіоритмії, яка давала право монахам набувати власність, самим себе утримувати. Тож вони почали блукати від одного монастиря до іншого, шкаючи вигід, часто поверталися у світ. Цим розхитувалась головна засада правил співжиття святого Василія Великого – убозтво, послух, чистота.

Тому у своїх Правилах Йоіл підтверджував Символ віри і закликав дотримуватись східного благочестя навіть до другого дня пришестя Господнього. Далі – не порушувати давніх традицій, «содержать житіе свято и непорочне, ангелским чином подобяшеся», себто життя «по уставу правилом святых и богоносных отец и святого Василія...». Йоіл вимагає постувати, не переходити в інший монастир терпіти одне одного, перебувати в послуху вибраному ігумену «во образѣ семъ самому Господу повинующеся». Ігумена велить вибирати на 2-й день зішестя Святого Духа, разом з ним заступника – еклесіарха. Кожен чернець мусить мати свого духівника. Все решта – праця, молитва, їжа – спільне, як у Правилах святого Василія Великого.

Ще однією бідою стало вироджене ктиторство. Наприкінці XV ст. король забрав у митрополита право призначати єпископів. Польські правителі не були зацікавлені в розвитку Української Церкви, тому призначали на вищі церковні посади людей світських, без духовної освіти і священства. Розвинулося явище симонії – продаж сану. Такі люди під приводом опіки втручались в справи монастирів, відбирали маєтки. Щоб захистити обитель від такого зла, Йоіль закликає братію «во благочестіи єдиномыслне» жити. Та погрожує страшним судом «всякому развратити чин сей хотящему и уставы монастыря сего».

Коли він закінчував свої Правила, вже посилювалася Унія і об'єднаням 5-ти унійних монастирів у Чин св. Василія Великого була утворена Віленська Конгрегація, до якої стали прилучатися інші монастирі. Це все дуже турбувало Йоіля, який прагнув зберегти Крехівський монастир в Православ'ї і тому його вимоги до братії були досить суворі. На жаль, «обитель ... святая за благословеньством пастирей и святителей вѣрних восточния церкве въ покою перемешкати,

безъ вшелякой турбаціи» не змогла і у 1721 році, зрештою, прийняла унію.

Період ігуменства Йоіла вважається золотим. Ще 10 років після його смерті в 1638 році монастир процвітав, був побудований млин, отримані майнові дарчі. У 1660 році королівська комісія, до складу якої входив суддя Львівської землі Станіслав Ржевуський, визначила реальні межі монастирських володінь «актом граничним з вписом до того ж всіх привілеїв».

Тим часом українські землі сколихнула національно-визвольна боротьба під проводом Богдана Хмельницького, яка зачепила також і Крехівський монастир. Попереду була вдало відбита татарська облога обителі і ще багато подій, що заслуговують окремого оповідання.

Підготувала
Анна Шевченко,

спеціаліст зі зав'язків з громадськістю інформаційно-просвітницького відділу Львівської єпархії

Сучасний колектив: бути собою – виклик чи реальність?

Ми всі різні за темпераментом, статусом, можливостями, уподобаннями, умовами життя і виховання. Це базові речі, на яких зазвичай наголошують психологи охочим знайти взаєморозуміння. А що, якщо на це все накладається ще й різниця у віросповіданні або політичних поглядах? Чи можуть настільки різні люди, до прикладу, працювати в одному колективі?

Так склалося, що початок мого воцерковлення співпав із початком роботи в новому колективі у Львові. Насамперед було дуже страшно, як я зможу працювати у великій спільноті людей з абсолютно іншими поглядами на віру. Пам'ятаю, дуже тоді сумнівалася, чи варто йти на роботу, де все для мене зовсім невідоме, уявляла різноманітні сценарії розвитку подій. Але дуже хотіла спробувати. Зі своїми роздумами підійшла до священника Свято-Георгіївського храму, який мені тоді допоміг прийти до Церкви, з яким мені було не соромно поділитися своїми переживаннями. Ніколи не забуду його слова – «православним не треба ховатися, навпаки – треба йти до людей». Саме він у той час надихнув мене, «зелену», «йти до людей».

Вже не пам'ятаю, чого я більше боялася: чи того, що зі мною буде, коли всі дізнаються, якої я віри, чи того, щоб я своєю поведінкою не зіпсувала думку про нас, православних. А далі закрутилося: люди, люди, постійні контакти з людьми. Якщо раніше я думала, що я інтроверт і мені бажано працювати лише з цифрами та комп'ютером, то тепер я цілковито зрозуміла, що без людей не можу взагалі. Вони всі такі цікаві, у кожного свої плюси і певні слабкості. У кожному з них часто впізнаю себе.

> *Якщо у всьому шукати духовну користь, ... то, перш за все, мене моя робота навчає любити людей*

Не знаю, пощастило мені чи ні, але в моєму колективі про віру ми поки що нечасто говоримо. Але якщо вже і зайде мова, найбільшим викликом для мене є доречно сказати чи вчасно промовчати. Бо, з одного боку, коли говорять щось образливе на нашу віру, це дуже неприємно і завжди хочеться якось заступитися. З іншого боку, сказавши щось недоречне, не підібравши потрібних слів, можна спровокувати розмову, в якій на Церкву проллється ще більше бруду. Такі ситуації щоразу і є викликом для мене. Проте, подібні розмови бувають не так часто, щоб лише на них зациклюватися. Інакше – краще було б тікати подалі від такого колективу. На щастя, нас найбільше об'єднує спільна робота, спільний результат, корпоративний гумор, що власне є нормою для будь-якого здорового колективу.

> *...робочий колектив – чудове місце для розуміння та виховування людських якостей*

Якщо у всьому шукати духовну користь, як вчить наша Церква, то, перш за все, мене моя робота навчає любити людей. І не лише любити інших з усіма їх «мухами», але й зрозуміти й полюбити саму себе. Адже у взаємодії з іншими людьми якраз і проявляється наше «я», наші недоліки і можливості. Практично все, як у сім'ї чи дружбі. Неможливо любити когось, якщо не любиш і не розумієш себе, з усіма своїми слабкостями і сильними сторонами.

Звичайно, у спілкуванні ми помічаємо, що з одними ми духовно споріднені, з іншими – не дуже. Взаєморозуміння може виникати, а може

і ні. Інколи конфліктів уникнути дуже важко. Взагалі, постійна робота з великою кількістю людей і не лише колег, але й особливо людей зовнішніх, потребує величезних емоційних затрат. Буває відчуття, що сил уже немає терпіти емоції інших і стримувати свої. Але значно частіше я відчуваю, що це того вартує. Бо усвідомлюєш, що робочий колектив – чудове місце для розуміння та виховування людських якостей.

> *Багато непорозумінь, на превеликий жаль, буває і між нами православними. Тому чи це на роботі, в церкві чи вдома – однаково важливо бути людьми, гідними звання християнина*

До кожної людини є свій підхід: хтось розуміє тебе з пів слова, а комусь треба добре все пояснити, аби не виникало непорозумінь. А скільки помилок можна наробити, коли скажеш щось поспіхом, коли образа аж вибухає зсередини і хочеться сказати все, що спадає на думку у цей момент. Кожен із нас часто буває неправим. Важко чути критику, хоча помірна критика вчить не розслаблятися. Вона може бути дуже цінною для нас. Тому дуже важливо не поспішати з висновками.

Звичайні непорозуміння на рівні людських відносин зовсім не означають, що вони трапляються через іншу віру, то найлегше: списати на віру своє небажання розібратися у ситуації. Багато непорозумінь, на превеликий жаль, буває і між нами православними. Тому чи це на роботі, в церкві чи вдома – однаково

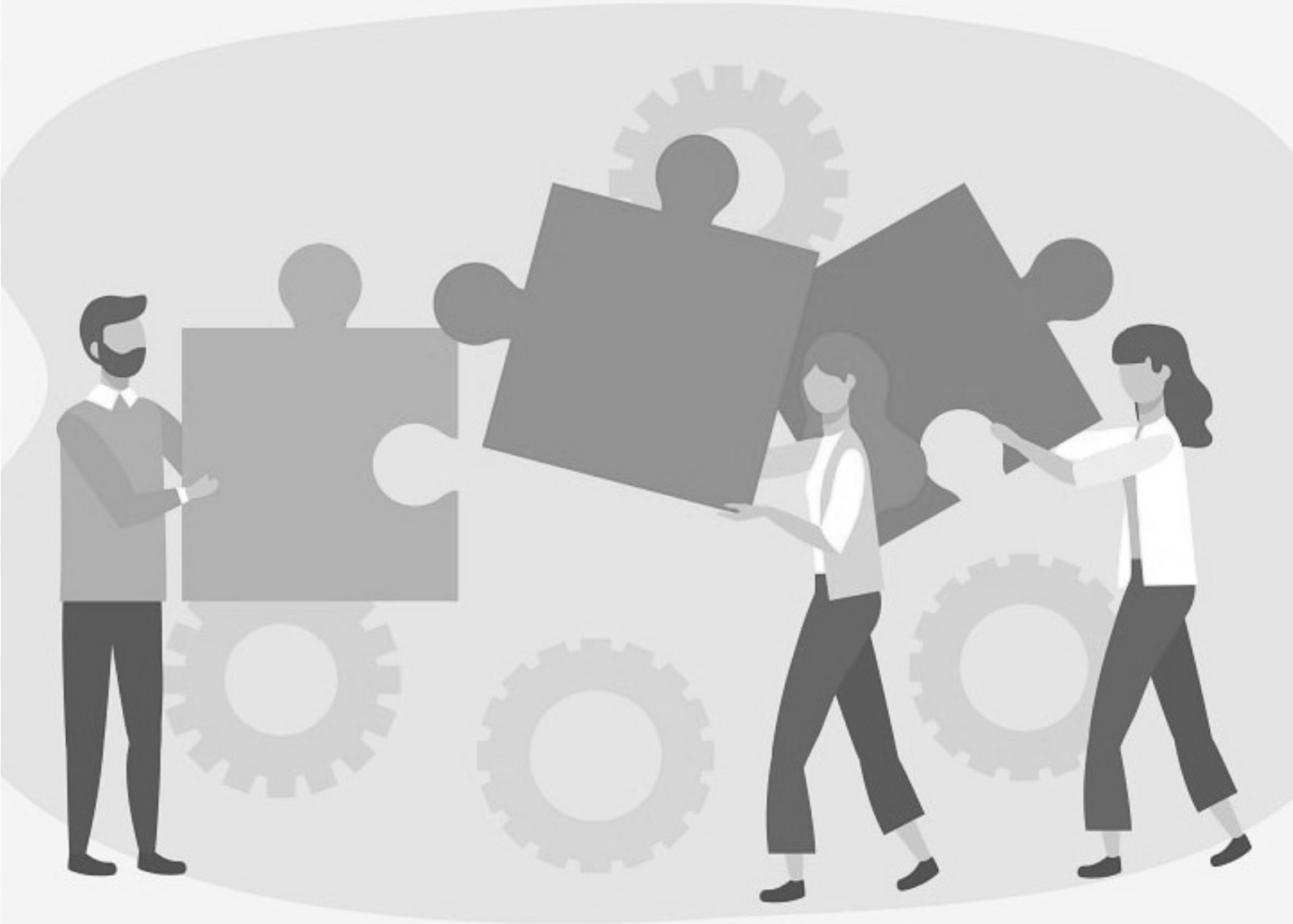

важливо бути людьми, гідними звання християнина.

> *...світське життя щоразу диктує нові умови, які тиснуть на християнські цінності*

У кожної епохи свої виклики. Сьогодні світське життя щоразу диктує нові умови, які тиснуть на християнські цінності. У часи глобалізації надзвичайно важко притримуватися своєї думки, відмінної від інших, не «модної», коли світ нав'язує неприпустимі для тебе стандарти життя. Вимоги суспільства постійно зростають. Ніщо так не втомлює, як намагання виглядати добре в очах інших. І це ще й тягне за собою певні духовні проблеми. Як кажуть, «всім не вгодиш», а головне бути з Богом. Але Христос вчить нас любити. Якщо все добре переосмислити, пропустити через призму православ'я, ми як християни, усвідомлюємо, що будь-яку справу потрібно робити з любов'ю. І спілкуватись потрібно з любов'ю. І взагалі – любити потрібно всіх.

Любити – зовсім не означає відмовлятися від своїх принципів, від свого віросповідання. Любов – це не нав'язування теорії. Любов найкраще проявляється у взаємодії з оточуючими людьми. Для себе роблю висновок, що неправильно «пробувати» любити, якщо не виходить любити одних, то треба йти шукати інших - кого «легше» любити. Вважаю, треба любити або принаймні намагатися любити тих, хто є саме поруч. Випадкових людей поруч не буває. Кожен із тих, хто зустрічається на нашому шляху, допомагає нам краще зрозуміти себе. Любов, добро, прощення завжди вище всякої злоби, зарозумілості, егоїзму. Як часто

на проповідях у храмі ми чуємо, що християни повинні творити справи любові. І як важко на практиці виконувати цю заповідь.

> *Любити – зовсім не означає відмовлятися від своїх принципів, від свого віросповідання. Любов – це не нав'язування теорії. Любов найкраще проявляється у взаємодії з оточуючими людьми*

Важко будувати будь-які відносини, не маючи у серці любові. Це дуже відчувається. Зовсім різні розмови виходять, якщо щось сказати з любов'ю, а щось механічно або з невдоволенням у серці, а найгірше – у стані гніву.

Зі свого досвіду роблю висновок, що подолання конфлікту розпочинається одразу, якщо припинити на людину ображатися і говорити до неї з теплом у серці. Можна не пропускати жодного образливого слова, злісно реагувати на кожне непорозуміння, але який у цьому сенс? У душі тоді – пекло і жодного миру. Ми всі маємо якісь звички, які можуть не подобатись оточуючим. Дрібні ситуації – не так сказав, не так глянув – взагалі не варті уваги, щоб на них зациклюватися. Образи забирають багато часу, а краще рухатися вперед.

> *Важливо добре подумати, чи потрібно висловлювати свою думку, якщо про неї не питають*

Насправді, якщо серед колег ніхто не залазить у твою душу, не порпається у деталях твого особистого життя, тоді не повинно бути підстав для виникнення конфлікту. Важливо добре подумати, чи потрібно висловлювати свою думку, якщо про неї не питають. Я, до речі, дуже не люблю розпитувати інших про деталі їх особистого життя, вважаю, краще мені менше такого знати, якщо не йдеться про родичів, а про колег чи просто знайомих. Тому і розраховую на відповідне ставлення до себе.

Колись у духовній літературі прочитала, що жити потрібно так, щоб оточуючим від захоплення твоїм способом життя хотілося запитати: як тобі це вдається?

> *...на практиці християнам дуже важко без духовної підтримки, без Церкви і її святих таїнств, без надії на Бога, без молитви*

З кожним роком я переосмислюю своє життя. Якщо говорити про робочий колектив, то навколо мене є чимало хороших людей. Звідки вони черпають позитивну енергію, важко сказати, мені не відомо. Та й не моя це справа. Однак, для мене єдиним джерелом натхнення, безперечно, є Церква, духовна література, православна психологія. На практиці християнам дуже важко без духовної підтримки, без Церкви і її святих таїнств, без надії на Бога, без молитви. На кожен наступний робочий тиждень мене надихає відвідування богослужінь, Святе Причастя, проповіді священників. Церква мене вчить у кожній життєвій ситуації шукати корисний досвід. Нечесно засуджувати інших просто за те, що вони не православні. Всім відомо, що осуд взагалі є гріхом. Ми нічого не знаємо про плоди покаяння інших, про їхні духовні досягнення і стосунки з Богом. Засуджуючи інших, ми забуваємо, як це соромно і нечесно перед Богом.

Одна з моїх найбільших мрій – навчитися з Божою допомогою жити так, щоб не соромити Православну Церкву, бути гідною називатися християнкою, і не гордитися цим. Дуже хочеться бути собою, але обов'язково з Богом, жити впевнено, реалізувати Божий задум про себе на землі, радіти кожному подиху та приносити радість людям. І ніколи не втомлюватися казати «Слава Богу за все!»

Ірина Мирна

Торжество православ'я

Можна згадати багато історичних фактів Торжества Православ'я. В цій статті я хочу навести приклади, з якими стикалася особисто.

* * *

Акшей зі Шрі Ланки. Він приїхав до нас в Україну років сім-вісім тому. Приїхав сюди, щоби просто вчитися на медика. В результаті він не тільки вступив в Медичний університет – він вступив в "духовну школу" нашої Української Православної Церкви. І став справжнім, добрим християнином. Охрестився з іменем Георгій.

Акшей дуже ризикував: він – виходець з країни, де християн в принципі не терплять. Та й батькам він не признався про своє хрещення – вони б це, як мінімум, не сприйняли.

Але все ж охрестився. Не побоявся.

* * *

Сельджук із Туреччини, мій знайомий. Він розповідав, що в Стамбулі має друзів з України, Росії та Сербії. Вони – православні. Він сказав, що вони – добрі люди, і "їхня Православна віра гарна". Дивлячись на них, він сам захотів стати православним християнином. Про це Сельджук писав мені цьогоріч, 6-го січня, напередодні Різдва. Здається, торжество Православ'я настало для мене саме в той день…

Дай Бог, щоб це рішення було не лише на словах.

Хай там як, але погодьтеся: мало який турок озвучить подібне рішення. Значить, все серйозно….

* * *

Японський актор Кері Хіроюкі Тагава.

Все життя він знімався в кіно, граючи ролі вбивць, бандитів, кримінальних авторитетів. Коли ти постійно бачиш одну і ту ж людину тільки в "поганих ролях", то думаєш, що він такий самий і в реальному житті.

Шість років тому йому запропонували роль православного священника в російському фільмі "Ієрей-сан".

Після зйомок актор… прийняв хрещення в Православній Церкві. Для всіх фанатів, що завжди бачили його в фільмах "злим", це стало

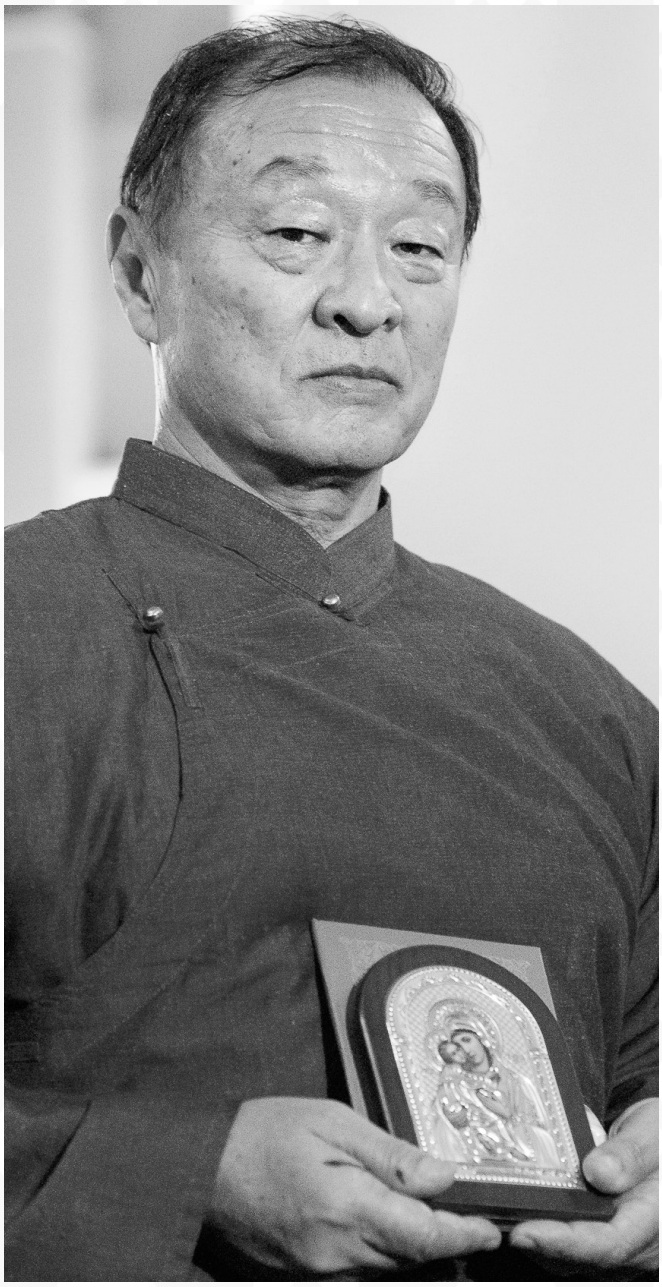

справжнім шоком.

Після Таїнства Хрещення він дав інтерв'ю, в якому зізнався, що насправді все життя шукав правду. Світло та Істину. Шукав в різних релігіях, в тому числі в буддизмі. І знайшов тут - в Православній Церкві.

Хтось може сказати, що ця історія – є його грою на публіку і "хайп" (себто скандал). Але я, особисто, розглядаючи фотографії з Хрещення, побачила в його погляді серйозність та рішучість...

... Коли люди невіруючі та нецерковні дивляться на добрі діла православної людини, на її добре відношення до оточуючих та створення доброї атмосфери навколо себе, і починають хвалити її православну віру, Церкву та Бога – для мене це також є справжнім Торжеством Православ'я.

Тимченко Анна

філолог англійської мови, волонтерка.

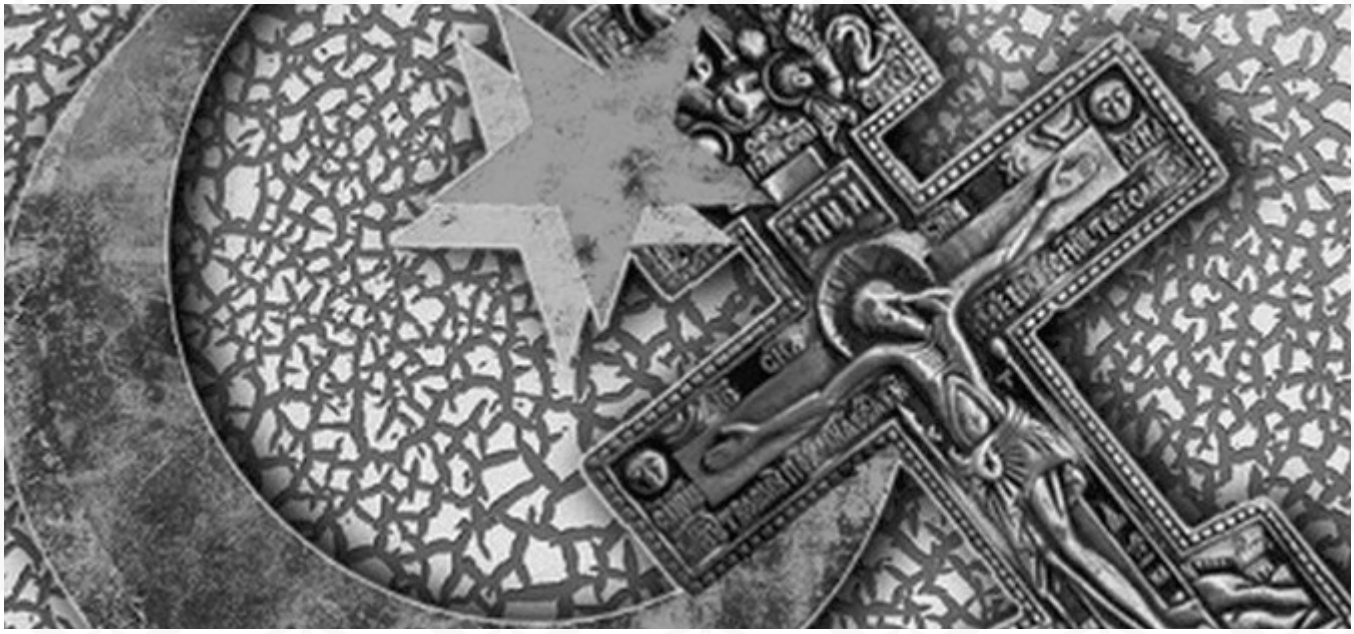

Соцмережі: пастка чи щастя?

Мені завжди здавалося, що гріх заздрості – не моя слабинка. Здається, я ніколи не заздрила матеріальним речам та й нематеріальним, наче, також. Бог забезпечував усім необхідним для того, щоб бути щасливою людиною, тому і я за все була вдячна. Останнім часом я почала натрапляти в соцмережах на блоги дружин священників, багатодітних мам. Їхні профілі на перший погляд – суцільне щастя: вся сім'я красиво одягнута у пошитий на замовлення одяг, у домі ідеальна чистота, діти чемні та дружні, матушка світиться, все встигає, ще й з дому працює! У мене одразу виникло питання: Як? Як їм це вдається? Тут мені інколи важко з однією дитиною, в домі не завжди прибрано, настрій не завжди хороший та й узагалі... Всередину закралося якесь неприємне відчуття. Спочатку його було важко охарактеризувати, але це відчуття настільки не подобалося, що я просто відписалася від тих сторінок. Як написано, «...спокушає тебе око – ...викинь його». Після цього я намагалася проаналізувати, що ж мене так зсередини схвилювало, і зрозуміла, що це, мабуть, була заздрість. Мені стало цікаво, скільки людей бувають схильні до негативної реакції на побачений в соцмережах добробут інших – вирішила створити невелике анонімне інтернет-опитування, стосовно теми щастя і соцмереж. Одними із питань були: «Дивлячись на фото інших користувачів, блогерів, чи здається Вам, що вони живуть більш щасливим життям, аніж Ви?», а також питання: «Чи відчували Ви коли-небудь заздрість до того чим діляться в соцмережах ваші друзі, знайомі, блогери, за якими слідкуєте?». Цікаво, що трохи менше половини респондентів відповіли ствердно на ці питання! Можна сміливо припустити, що велика частина ваших інтернет-друзів заздрить вашому життю, дивлячись на фото у Facebook чи Instagram. Це змушує задуматися...

Бути чи здаватися?

Людська натура схильна оцінювати в першу чергу зовнішнє. Як кажуть в народі: «зустрічають по одягу». А щоб пізнати внутрішнє, приховане – потрібно заглибитися в життя людини, «побути в її шкірі», і лиш тоді робити якісь висновки. Добре, коли люди в реальному житті створюють власне щастя і хочуть своїм прикладом надихати інших у соцмережах. Але буває, що за допомогою соцмереж створюється свій ідеальний образ, далекий від реальності: вдалі фото, відповідні дописи на сторінці можуть вводити інших в ілюзію щастя, успішності, а також наявності інших позитивних рис у їх автора. Хочеш виглядати християнином – роби дописи на сторінці із цитатами святих отців; хочеш

виглядати патріотом – публікуй патріотичні пісні і т.п… Особливо вводять в оману фотосесії в салонах. В материнських групах на Facebook часто можна прочитати: «Матусі, позичте сімейний фемілі-лук для фотосесії». Якщо подумати, то ці фотосесії – самообман: люди фотографуються у студії, яка імітує красивий затишний дім, в позиченому одязі і часто (на жаль) імітують щасливі емоції. Люди готові дорого платити заради красивих фото, при чому у власному домі можуть відклеюватися шпалери, і до реального добробуту – дуже далеко…

Недавно я з цікавості ще раз заглянула на сторінку однієї з успішних блогерок. Дивно, але її останній допис був наче адресований мені. У ньому вона розповідала, що багато дівчат її ідеалізують і засмучуються від того, що малюють у своїй уяві. Насправді ж все, що вона має – це результат натхненної праці і щоденного вибору проживати життя творчо, діяльно. І це їй також вдається не завжди легко і просто. За кожним красивим фото приховане те, що відомо лиш його автору. Часом – це і важка праця, і труднощі, і буденні клопоти, і все те, що залишається за кадром. І тільки автор знає ціну зафіксованого на фото моменту, та наскільки фото відповідає дійсності! А читач може оцінювати готовий результат, часто інтерпретуючи його крізь призму особистого життєвого досвіду, ідеалізуючи автора і його життя.

Цінність справжнього

Одна із речей, яка сприяє нашому відчуттю щастя – це уміння перебувати «тут і тепер», сповна насолоджуючись моментом, в якому ми перебуваємо. У гештальт-терапії (напрям психотерапії) це є одним із ключових завдань – навчити людину перебувати в контакті із навколишньою дійсністю. Для цього психотерапевти рекомендують часто задавати собі питання: Хто я? Де я? Що я зараз роблю? Для чого я це роблю? Якщо ми сидимо в соцмережах, спостерігаючи за щастям інших – ризикуємо випасти з контакту із оточуючим світом і проґавити власний шанс відчувати справжнє щастя. Часто можна побачити ситуацію, коли двоє, сидячи за столиком в кафе, прийшовши на зустріч, замість спілкування один з одним «зависають» в телефонах. Це лише приклад, і таких можна навести безліч. А потім у людей виникає відчуття згаяного часу, відчуття, що інші живуть повніше, яскравіше ніж ти. Психолог Алла Клименко, яку ще називають «тренеркою зі щастя» зауважує, що часто «зависання» в телефоні є сигналом самотності. Відмовляючись від соціальних мереж, ми починаємо відчувати потребу більше спілкуватися з реальними людьми, займаємося своїми хобі, якісніше проводимо час із сім'єю. Відповідно, зменшується почуття самотності, зростає відчуття потрібності і разом з ним – щастя.

Видалятися /не треба/ залишатися

На завершення хочу ще поділитися статистикою, яку я отримала через опитування. Близько 65% респондентів вказали, що користування соцмережами не робить їх щасливішими, а 40% схильні відчувати, що інші проживають більш щасливе життя, дивлячись на фото своїх інтернет-друзів. Якщо говорити про час, проведений в соцмережах впродовж дня, то половина опитаних відповіли, що це 1-2 години, 30 % опитаних – 3-4 години.

Які з цього можна зробити висновки? Не закликатиму нікого після прочитання статті одразу бігти до комп'ютера і видаляти свої акаунти із соцмереж. Думаю, що тут, як і в кожній сфері, найкращим є використання правила «золотої середини» і уміння у всьому знаходити якусь користь для себе. Найкращим варіантом є тактика перетворення побаченого благополуччя на джерело натхнення для себе. Бачиш у когось щось гарне із матеріальних речей – запитай себе, «а що я роблю для того, щоб мати таке ж?» Бачиш, як хтось публікує фото з друзями в кафе – зателефонуй другу і запроси на зустріч! Бачиш, яка у когось щаслива сім'я? Того ж вечора зроби щось, щоб порадувати своїх рідних! Якщо час, який ми проводимо в соцмережах, використати на ті справи, які не встигаємо робити, – це буде великим вкладом у відчуття власного щастя.

Марія Сидір

Святий Полікарп Смирнський: єпископ, письменник, мученик

Ангелові Смирнської Церкви напиши:
... будь вірним аж до смерті,
і дам тобі вінець життя.
Одкр 2:8, 10

Часто постаті, які залишили значний слід в історії бувають забутими широким загалом. Так, на жаль, сталося і зі святими апостольськими мужами, найпершими християнами, учнями і очевидцями апостолів. Вони своєю діяльністю, своїми творами і своєю кров'ю заклали фундамент Церкви. Але сьогодні вони відомі переважно лише спеціалістам-патрологам. Одним із таких визначних ранньохристиянських святих є священномученик Полікарп (пам'ять 23 лютого/8 березня), учень апостола Іоанна Богослова і єпископ малоазійського міста Смирни - своєрідного «нащадка» давньої Трої (зараз – Ізмір, Туреччина).

Єпископ: провідник усієї Азії

Про життя святого Полікарпа знаємо із двох основних джерел: творів його учня священномученика Іринея Ліонського і Послання Смирнської Церкви про мучеництво святого. Народився святий Полікарп між 70 і 80 роками у Малій Азії. Рано втративши батьків, він виховувався благочестивою вдовою Каллістою, яка прищепила йому любов до Христової віри. Сам мученик казав про себе, що він служив Богові 86 років, з чого робимо висновок, що він, одним із перших, був християнином від народження. Після смерті Каллісти, Полікарп роздав своє майно і став служити бідним, хворим і немічним.

Досить рано він став допомагати і у Церкві, ставши учнем апостола Іоанна і свого імовірного попередника, святого Вукола Смирнського. Зустрічав він також інших самовидців Господа. За свідченням блаженного Ієроніма, саме Іоанн поставляє його у єпископа Смирни. Відомо, що у 110 році на час візиту у Смирну святого Ігнатія Богоносця, тобто у віці близько 30-40 років, Полікарп уже був єпископом.

Будучи на кафедрі, він не тільки продовжив своє церковне і соціальне служіння, але й захищав Церкву від гностицизму та інших єресей. Священномученик Ігнатій Богоносець, старший сучасник і наставник Полікарпа, писав до нього так: «Схиляюся перед твоїм у Бозі духом, утвердженим ніби на непорушній скелі». Дорогою у Рим на страту Ігнатій відвідував Смирну і мав можливість особисто переконатися у плідній діяльності місцевого єпископа.

У ранній Церкві існувала суперечка стосовно дати святкування Пасхи: малоазійські Церкви, за вказівкою апостола Іоанна Богослова, продовжували святкувати Воскресіння Христове 14 нісана, разом з юдеями. Однак, у Римській Церкві святкування перенесли на першу неділю після юдейського Песаха, оскільки з Євангелій чітко відомо, що Христос воскрес у перший після суботи день. Для вирішення цієї проблеми і уникнення розколу між Церквами, святий Полікарп як найавторитетніший малоазійський єпископ вирушив до Риму, де єпископом був святий Аникита (Аніцет). Святителі довго сперечалися між собою, але так і не змогли переконати один одного. Вони домовилися зберігати спілкування не зважаючи на дату Пасхи. Єпископ Аникита, вражений мудрістю співрозмовника, просив його очолити спільну Євхаристію. Таким чином, мир у Церкві було збережено, а питання про дату святкування Воскресіння було остаточно вирішене лише у 325 році на Першому Вселенському соборі.

З його перебуванням у Римі пов'язують інший цікавий випадок, який описує священномученик Іриней Ліонський: однією із гностичних сект, з якою боровся святий

Полікарп, була секта маркіонітів. Маркіон, засновник течії, наполягав на тому, що караючий Бог Старого Завіту і благий Бог Нового Завіту різні. Він наполягав на повному запереченні старозавітної традиції і визнавав лише власноруч написане псевдо-євангеліє, переінакшене Євангеліє від Луки. Особливістю Маркіона було возвеличення апостола Павла як першого і найправдивішого з апостолів. Під час перебування у Римі святитель випадково зустрів Маркіона. Той спитав його: «Чи ти знаєш мене?» На що святий Полікарп відповів: «Знаю тебе, первістка сатани»!

Письменник: сильне послання до Филип'ян

Із боротьбою проти Маркіона і подібних єретиків пов'язаний ще один аспект діяльності смирнського єпископа – письменницький. Ми не знаємо, скільки насправді творів написав святий Полікарп, однак до нас дійшло лише одне його послання до филип'ян, яке читали і цінували ще у ранній Церкві. На думку текстологів, Послання об'єднує два автентичних тексти святого Полікарпа: коротку записку-коментар і більш розлогі моральні настанови.

У настановчій частині послання священномученик Полікарп найперше хвалить твердість віри филип'ян і говорить про Друге пришестя Христове та його очікування. Найпершим з гріхів він вважав грошолюбство і говорив, що слід і самим бути справедливими, і навчати справедливості інших. Як і апостол Павло, він дає вказівки дияконам і пресвітерам: «стримуватися від пожадливостей світу… стримуватися від усякого гніву, лицемірства, несправедливості в суді, віддалятися від усякого грошолюбства, не піддаватися з поспішністю намовам супроти когось, не бути безжальними в судженнях, знаючи, що ми всі винні в гріхах». Він закликав визнавати втілення Христа: «постійно перебуваймо в нашій надії й запоруці нашої справедливості – Ісусі Христі». Дбав святий і за служіння бідним, говорячи: «Коли ж можете добро чинити, не відкладайте цього». Особливо ж він журився через тих, хто відходив від Церкви і навіть від пресвітерства, закликаючи не вважати таких за ворогів, а намагатися виправити і наставити на істинний шлях. Повчання святого Полікарпа, на думку патролога професора О. Сидорова, є

однаково христоцентричним і есхатологічним, тобто автор і ставить Христа як основу буття, і очікує Його славного повторного Пришестя.

Коли ж святий Ігнатій Богоносець їхав до Риму, він розпорядився, щоб саме Полікарп розіслав його послання помісним Церквам. Однією із таких була апостольська Церква у Филиппах, найперша община на європейському континенті, заснована ще апостолом Павлом. Разом із посланнями Ігнатія святитель через свого посланця Крискента передає филип'янам і свій лист-коментар.

Крім моральних настанов, Послання до филип'ян є цінне численними новозавітними цитатами. Полікарпові було відомо 17 із 27 книг Нового Завіту. Він один з перших використовував тексти Євангелій від Матвія і Луки, Діянь Апостолів і перших послань Петра та Іоанна. Основною ж його заслугою була переоцінка постаті і діяльності апостола Павла. Павло вважався провідним апостолом у маркіонітів, але саме Полікарп показав його цінність і важливість для ортодоксальної Церкви, цитуючи його послання і називаючи блаженним. Відзначають навіть схожість стилів Послання до филип'ян і пастирських послань апостола Павла (до Тимофія і Тита).

Однак, активна пастирська і письменницька діяльність єпископа Смирни і його авторитет у християнському світі викликали незадоволення язичників.

Мученик: учитель Азії і отець християн

Одним із найперших свідчень християнського

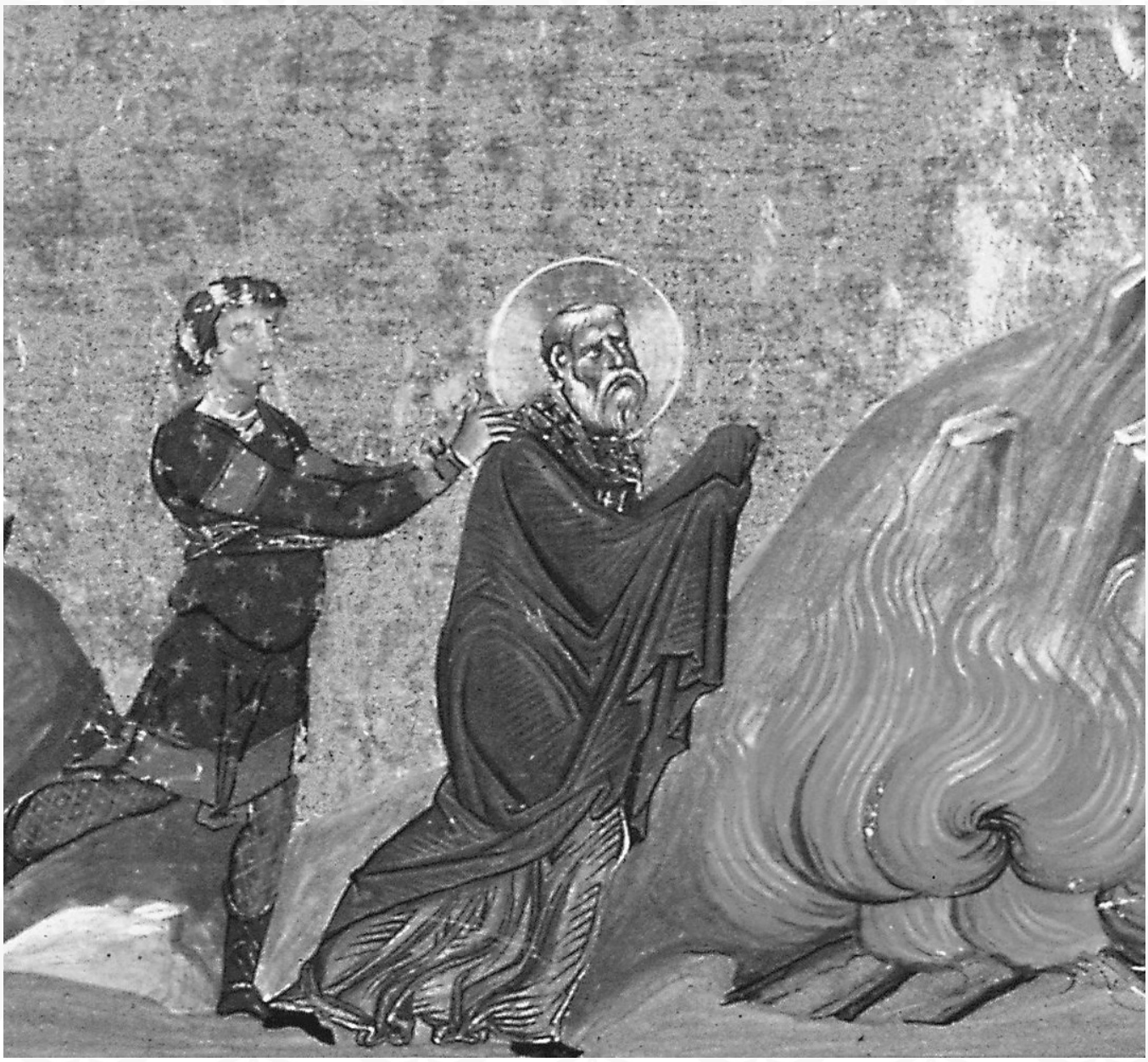

мучеництва, описаних у літературі, є мучеництво святого Полікарпа Смирнського. Незадовго після його кончини, смирнські християни написали Окружне послання до довколишніх Церков з повідомленням про мучеництво свого архіпастиря. Датується воно періодом між 147 і 167 роками, проте найбільш імовірною датою вважають 155 рік. Опис мучеництва святого Полікарпа був написаний менш, ніж через рік після самої події, що робить текст ще більш унікальним.

Власне Послання – це перший твір, де грецьке слово μάρτυς (свідок) стало використовуватися зі значенням «мученик» і перший, що описує практику шанування мощів.

В останні роки єпископства святого Полікарпа гоніння на християн значно посилилися. Послання починається похвалою мученикам, які прославились раніше святого Полікарпа. Цікавим є те, що автори засуджують випадки, коли людина сама шукала мучеництва. Вони наводять приклад якогось Коінта, який вирішив сам віддати себе на тортури і намовив до таких дій інших. Проте, побачивши звірів, він налякався і зрадив Христа. Такі мучеництва названі супротивними Євангелію.

Усвідомлюючи загрозу, святитель однак вирішив залишитися у місті і ще до страти бачив видіння, у якому його спалювали на вогнищі. Попри це, він не втік, а лише переїхав у інше помешкання. Проте служки святого під тортурами видали місце його перебування, і язичники схопили єпископа та повели на стадіон. Під час арешту святий Полікарп проявив гідне смирення: він не лише не втік і не ховався, а й запропонував своїм гонителям їжу і, поки вони їли, молився за всіх, кого колись зустрічав. На місці страти проконсул вимагав від смирнського єпископа присягнути імператору, тобто визнати його, а не Христа, своїм Богом. На що Полікарп відповідав: «Вісімдесят і шість років служу я Йому, і нічим Він мене не скривдив. Тож як можу хулити Царя мого, що мене спас?» Коли ж проконсул наполягав, єпископ твердо повторив: «Я – християнин!» і не побоявся жодних погроз. Тоді було вирішено приготувати для нього вогнище. Поки мучителі накладали дрова, святитель молився і дякував Богові за можливість удостоїтися мучеництва. Він просив прийняти його як приємну жертву. Щойно він закінчив молитися, вогнище підпалили, але вогонь не охопив Христового мученика. Тоді конфектор, воїн, який добиває смертельно поранених у битві, проткнув святого Полікарпа мечем. Тоді кров мученика залила вогнище. Але мучителі запалили нове вогнище і спалили його тіло. Християни змогли зібрати лише деякі кісточки, які пощадив вогонь. Сталося це за сім днів до березневих календ, тобто 23 лютого за юліанським календарем.

Мучеництво святого Полікарпа постає перед нами не безглуздим геройством, а осмисленою жертвою за Христа. Полікарп показав себе наслідувачем Самого Спасителя. Його і зраджують близькі, і арештовують, молитва його схожа на євхаристійну. Більш того, за текстом Послання, його мучеництво відбулося у Велику Суботу, хоча вчені піддають сумніву, що це була саме пасхальна субота, яка не може припасти на лютий.

***

Нинішній Ізмір – третє найбільше місто Туреччини, живе і наповнене численними пам'ятками, місто бізнесу і торгівлі, місто готелів і туризму, великий портовий центр. Проте мало хто з місцевих пам'ятає про покровителя міста. Бо православне грецьке населення міста було майже повністю винищене турками на початку минулого століття. Лише невелика православна громада, у складі якої є і українці, збирається на молитву у церкву святої Фотинії. А кожного року 23 лютого за новим стилем, у день пам'яті священномученика Полікарпа, відбувається святкова Літургія у колишній церкві святих Вукола і Полікарпа, єпископів Смирнських.

Марко Дорош,
Магістр класичної філології ЛНУ ім. І. Франка

Горщики

Чернець прийшов якось до свого наставника і каже:

– Отче, скільки разів ходжу до тебе, каюсь в гріхах, скільки разів ти наставляв мене своїми порадами, – але я все не можу виправитися. Яка мені користь приходити до тебе, якщо після наших бесід знову впадаю у гріхи свої?

Авва відповів:

– Сину мій, візьми два глиняних горщики – один з медом, а інший порожній.

Учень так і зробив.

– А тепер, – сказав учитель, – перелий кілька разів мед з одного горщика в інший.

Учень знову послухався …

– Тепер, синку, подивися на порожній горщик і понюхай його.

Учень подивився, понюхав і говорить:

– Отче, порожній горщик пахне медом, і там, на дні, залишилося трохи густого меду.

– Ось так, – сказав учитель, – і мої настанови осідають в твоїй душі. Якщо ти в своєму житті, заради Христа, засвоїш бодай лиш крихту чеснот, то Господь, по милості Своїй, заповнить їх нестачу – і врятує твою душу заради життя в раю.

Бо і земна господиня не сипле перець в горщик, який пахне медом. Так і Бог не відкине тебе, якщо збережеш в душі хоч початок праведності!

Підготував ієромонах Іов (Ольшанський),

переклад Ганни Тимченко

Жива свічка

Прийшов боголюбивий чоловік в храм.

А свічку забув купити.

Згадав, тільки коли увійшов в глибину храму, де вже почалася служба.

Що робити?..

Не повертатися ж до свічкового ящика, щоб не заважати людям молитися!

І вирішив він: тоді буду сам стояти замість свічки!

І стояв. Всю службу – рівно, не рухаючись, тільки кланяючись іноді, горя молитвою, як ніколи, нічим не відволікаючись...

А коли виходив з храму, то згадав, що забув поставити свічку. І зітхнув з розкаянням.

Він навіть уявити собі не міг, що ніколи ще не ставив такої угодної Богу свічки!

Підготував ієромонах Іов (Ольшанський)

Про редакцію газети

Світло Православ'я - офіційне видання Львівської єпархії Української Православної Церкви
Видається з благословення
митрополита Львівського і Галицького Філарета

Адреса редакції:
79008, м. Львів, вул. Короленка, 3
info.upc.lviv@gmail.com

© 2021 Інформаційно-просвітницький відділ Львівської єпархії

Редакційна рада:
головний редактор **ієромонах Іов (Ольшанський)**
відповідальний редактор **Ганна Шевченко**
літературний редактор **Оксана Костенко**
редактор **протоієрей Миколай Баранов**
редактор **протоієрей Назарій Швець**
редактор **диякон Віктор Палажченко**
дизайн та верстка **Богдан Скубко**

Реєстраційне свідоцтво КВ-975
Виходить з 01.01.1994 р.
Наклад 1000 примірників

Шановні читачі! Просимо не використовувати газету в побутових цілях

СВІТЛО Православ'я